
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<https://books.google.com>

KAIS. KÖN. HOF- BIBLIOTHEK

430.580-B

ALT-

430.580

220

Nyári Albert: „Egyetlen és egy. Auszliai életem.”

*pesti újság Magyar. 1848. Portraits des Paul
Vasváry.*

1. kötet

A'

MAGYAR FORRADALOM NAPJAI.

IRTA

NYÁRI ALBERT.

I. FÜZET.

VASVÁRI PÁL ARCZKÉPÉVEL.

Ára 20 kr. e. p.

PESTEN, 1848.

MAGYAR MŰVELŐ

KÖNYVÁRUSNÁL,

az egyetem- és kalap-utca sarkán 410. sz. a.

1190

1190

Vassvári Pál

Magyar Mihály
Könyvtárusnál Pesten.

Digitized by Google

A'

MAGYAR FORRADALOM NAPJAI.

IRTA

NYÁRI ALBERT.

VASVÁRI PÁSZKÓZKEPÉVEL.

430580-B.

PESTEN, 1848.

MAGYAR MIHÁLY

KÖNYVÁRUSNÁL.

SAJTÓSZABADSÁG.

Sajtószabadság! dicső eszme, mit sokan aligha képesek kellően fel-fogni. Im polgártársaim, különösen olyanok, kik az irodalmi világ-ban nem annyira jártasak, hogy e' kifejezés fontosságát megérthes-sék, 's ennek igen lényeges szükségéről meggyőződhesselek, szólja-nak néhány soraim.

Teremtőnk mindnyájunkat ésszel ajándékoza meg, 's pedig ész-szel, mit rabbilincsre verni, mint csontos testet, senki másnak hatal-mába nem adott. Ész szüleményének szoktuk nevezni a' gondolatot, melly legyen bár jó vagy rossz, korlátok közé szorítani képtelenség; ezt csupán az erkölcsiség korlátozhatja, de ember nem; 's mégis már hajdan, midőn az irodalom még bölcsőjében volt, bölcsőjében mondom, oly annyira, hogy a' kevés írástudók az egész föld kerekén megjelent minden irodalmi tárgyat egytől-egyig rögtön megösmér-tek, és azokat nagy részt meg is szerezhették, már találkoztak oly egyes derék írók, kik a' tudományosság mellett embertársaik felett is őrködének.

Igy történt, hogy a' zsarnoki önkény mások felett, már akkor rozszaltatott, így jött napfényre az alattomban áskálódó kigyók' vá-gyai, mellyek az irodalom által kimutatva, keletkezésükkor agyon sujtattak. Feleslegesnek tartom még azt is fejtegetni, hogy hasonló-kép, ellenkező irányu könyvek is jelentek meg, de ki merné azt ál-lítani, hogy az igazság nem talál mindenkor többségre?

Valamint a' rókát bőréről, úgy a' hamisprófétát szavairól köny-nyen meg lehet ösmérni, azért nem szükség a' kettő közt választó fal, mert különben nem láthatjuk, ki azon jó barátunk, ki mellett megálhatunk, vagy azon gaz, (ember nem lehet) kitől félnünk kell.

De mit mondjunk még olly választó falhoz, melly két célra készülve, az egyik oldalán pudvás faálvány által magasabb padolattal volt ellátva, honnét a' farkas, hátulsó ajtón át mindenkor szemmel tart-hatta, mit mivel az alábbi szorult barlangban tespedő sereglet, mellynek még rése sem volt, ellenséges szomszédját szemmel tart-hatandó?

Eféle falépítés mintegy negyedfélszáz évvel ez előtt valamelly fekete szoknyás nem tom ki által találtatott fel, ki azt hitte, hogy agyrém-szülte átoklevele hatalmas és erős vitézeket semmivé tön, az észt, 's a' gondolatokat is örök bilincsre veretheti; ő minden trónok felett lévén, nem került nagy megeröltetésébe, hogy az akkori bárányok' gondolatait is igába hajthassa, 's csupán kívánatát kelle kinyilatkoztatni, 's már lön a' könyveknek szabadon kinyomathatását meggátló intézkedés; de távolról sem annyira terhes, mint az nem réggel ez előtt még nálunk is gyakoroltatott, mert ő csak olly parancsot adatván ki, miszerint minden könyv, melly kinyomandó volna, saját maga vagy zsoldosai által előbb átolvasandó, ha abban személye bármikép is vádoltatnék, a' vádolat kihagyása nélkül semmi esetre sem volt nyomható. Más hatalmasok is tapasztalván, hogy az efféle eljárás reájok nézve is igen kedvező lehetne, azért a' mennyiben tőlők kitelhetett, ők is különösen vigyáztak azoknak gyakorolhatására, mig végre majd két századéven át, minden könyv kivétel nélkül az uralkodó fekete proféták 's később hivatalbeli tiszték elővizsgálata alá kerültek olly annyira, hogy például 2-ik József császár még napi imáit sem nyomathatá ki, mert a' papok véleménye szerint az nem vezetheté őt az üdvösségre. Ez alkalommal a' bölcs fejedelem gondolkozván, kissé furcsának találta, hogy imáját, istene előtt a' hányszor neki tetszik, elmondhatja, de kinyomtatni nem szabad, mert a' könyvelővizsgálók az ő gondolataival meg nem egyeznek. József erre hihetőleg azt is észrevette, hogy e' szerint, a' legszebb eszmék, és legcélyszerűbb intézkedések is, mellyek egyeseknek nem épen kedvére volnának, elnyomathatnak, azért ő, röviden kifejezve, valamenynyi könyvvizsgáló zsoldosait szétkergette. — — Lön sajtószabadság Austriában 's Magyarhonban!

Dicső emlékü II. Lipót uralkodása elején egy kissé igen jó szívének mutatkozott, és bizonyos jó tanácsadók nyomán hajlandó volt hinni, hogy a' szabad könyvnyomtatás ártalmas és veszélyes, azért mielőbb korlátok közé volna szorítandó. Ő a' jámbor megkezdette a' censurai viszonyok ismétli lábra állítását és Ferencz folytatni

engedte, míg végre a' képzelhetlen kinzások annyira súlyosakká váltak, hogy némelyek akaratlanul is ellene vétkeztek. Tétettek olly intézkedések, hogy a' censorok meg nem tudhatták, ki legyen elvük szerint a' hibás. Anonymmunkák jelentek meg. Természetes, hogy ők viszont intézkedtek 's pedig úgy, hogy a' könyvnyomót nyomdai joguk elvesztésével tilalmazták, ha olly könyvet, mely censurálva nem volna, kinyomni mernek; ez volt a' sajtónak ama roppant bilincse; de ezenkívül egy két évvel már olly roppant censurai bureaucratia lőn a' könyvbírálok és könyvvizsgálók falkájából, hogy a' vak tulbuzgóság nemcsak a' szép eszméket gyilkolta meg minden további felelősség nélkül, hanem felcsigázván a' kedélyeket, még a' legveszélyesebb ingerültséget okozta.

Igy például Magyarország egyik felső fővárosában a' könyvbíráló az isten nevét is tót eredetűnek vélvén, minden tótos alávaló pártoskodást és lázítást megengedett; ellenben ugyan ő, — ha bár kétszeres magyar fizetést huzott is, még is minden védelmet vagy igazolhatást és rendre utasítást a' magyaroktól megtagadott; hasonló eseteket ezrenként lehetne mázsára rakni.

A' könyvvizsgálók (revisor) épen így cselekedtek saját körükben, de azonkívül mig amazok, t. i. a' censorok, az eszmét, a' felséges gondolatokat meggyilkolták, azaz: ex offo vastagsucscsal ellátott tollaikkal egész sorokat, egész cikkeket, sőt egész munkákat is keresztül huztak, és nem nyomhatóvá kereszteltek minden további felelősség nélkül, ezek a' külföld eszmeszüleményeit kinozták, nyuzták irgalmatlanul, tudván, hogy azoknak életét ők el nem vehetik többé. Így történt tehát, hogy ha a' külföldről könyvszállitmányok érkeztek, azok a' kir. harminczadról képzelhetlen hosszas és tekervényes uton felügyelők által a' könyvvizsgáló hivatalba adattak, hol is a' köteg felbontatván, borzasztó bölcse arczkifejezést színelve, minden könyv megvizsgáltatott, levelei is kiforgattattak, nehogy valahol benne amolyan a' világot egyik sarkából kiforditható gép volna talán elrejtve — 's ha aztán a' revisornak úgy tetszett, átadta a' megérkezett könyvet a' tulajdonosnak, ha pedig nem akarta, tehát hónapokig, évekig is zár alatt fogságban tarthatta vagy épen száműzhette is, azaz: visszautasította a' könyvet oda, honnét az küldetett, a' tulajdonos tetemes költségével. Itt se higyük, hogy pártoskodás nélkül ment minden véghez, mert például ha a' revisor kat. volt, minden könyvet, habár nem parancsa nyomán is, kiadott, ha az ref. ellen volt irányozva. Conservativ szellemben irt minden munkát szabadon bocsátott, míg ellenzékit soha sem 'sa't.

Illyenek voltak a' sajtónak bilincsei, de jelenleg martius 15-e óta a' hősiezen elszánt pesti fiatal honfiak által széttörtettek; a' választófal egyik oldalán pudvás fából készült állvány öszvedült, semmivé lön, a' rája leskeledő farkasokkal együtt, míg a' másik oldalon az egyenes uton létező sereglet, diadalommal minden sérelem nélkül amannak romjait letiporván, szabadságba jutott, az az, mi, kinzott's elnyomottak szabadon nyomathatunk értekezéseket, könyveket minden elővizsgálatás nélkül; kaphatunk könyveket akárhonnét, azt senki sem keresztelhetendi előre tilos és olvashatlannak.

Magyar.

Concordia res parvae crescunt.

A' németalföldi köztárs. jelszava.

I.

A' forradalom előzményei.

Mart. 15-dike örök emlékezetű nap lesz hazánk történetében: e napon mutatta meg a' Magyar nép a' legszentebb világosságban azon tehetőségét, mely a' szabad nemzetet elhervatlan borostyánnal szokta megkoronázni, — e' nap feltüntetett egész Európa elejébe pompás jelenés gyanánt egy olly népet, mely az ármányos politica fortélyai, a' helytelen dicsvágy és önhaszon veszélyes sugallatait, és a' csak tirannusokhoz illő fenyegetéseket a' lélek legmagasztosb érzetében megvetve, a' Hazaszeretet és a' polgári kötelesség nemes állhatatosságának emelt keblében örök emléket.

Lerázván e' nép százados rabbilincseit a' korszellemnek fényes diadalát vivta ki, — a' szabadság diadalát, — mely a' mult keservek felébe magasan emelkedve, a' jövő dicsőségnek, nemzeti nagyságnak felviritója.

Mig más rabszolgaságban sinlődő országban, patakonként folyt a' szabadság martyrjainak vére, kik a' hazát megmentendők, a' szabadságnak nagyszerű nevében, az emberiségre fűzött rablánczokat széttörni ohajtók, elég dicsőek valának a' zsarnokság vaspálczája ellen honfíhoz illőleg küzdeni, — addig e' hazában a' békesség istene meghatva az annyi balcsapás és fájdalom szétszagatta népnek során, a' békesség ágával szállott le hazánk virányaira, — ezredes küzdelmeiért a' magyarnak borostyánkoszorut nyújtandó.

Elnyomott milliók örömkönnyeitől áztatva derül fel Hunnia romlásnak induló hervadásából; és az európai szabad nemzetek körébe álland be.

Az állom, mely e' nemzetet a' költérnél ábrándként, mint fényesen ragyogó szerencsecsillagot képzelgő lelkében előállítá, létesült, az elhagyott anyát hű gyermekek vevék körül! mint az óriás hegyekről lehönbölgő lavina elejéntén ugyan csekély, de mind inkább egész erdők és helységeket lerontó vésszé alakul; ugy ezen odvas constitutionkat is lerontó forradalom csak elhintett csekély magvakból vergődhet fel a' kis lelkek előtti olly szédelgő magosságra. — Az alap, melyre az új alkotmány építendő, 15 mil. honfinak szabadsága, — elébb e' hont csak ötszázezer mondhatá magáénak, most tizenöt millió polgár hirdeti édes tulajdonául. Tizenöt millió szabad polgár egyesült erővel! most téged nevezünk magyar nemzetnek! elnyomott helóta sorsodból nyilott fel szebb jövőd, hogy annál inkább imádvá a' szabadságot, nemzethez illő szerepet vívjál ki az egész világ előtt: Európa szemei csügnek rajtad, mutasd meg, hogy méltó fia vagy a' szabadság korszakának.

De mielőtt a' forradalom történetéhez fognék, egy pár pillanatot vetek Magyarország elébbi állapotára. A' magyar letelepedésének idejében szabad nép volt. Republicai alkotmány alatt élték a' természet romlatlan fiai az egyenlőség szent malasztait. Az öszves nép alkotó törvényeit, ő választá vezéreit és bíróját, kiket ha hivatásuknak meg nem feleltek, számadásra is vonhatott, és őket le is tehetete. Ős apáink felelős kormánygyal bírtak! De a' folytonos harczok nem sokára felzavarák az egész alkotmányt. Nem sokára vezérek emelkedének ki a' nép közül, kik a' római dictátorokhoz sokban hasonlítának. Ez volt az Olygarchiának korszaka. — De mig a' katonai rendszer az egyenlőséget roncsolá, más részt, a' republica is lassanként sorvadásnak kezdett indulni. A' harczfiainak erejüket öszpontosítani kellett, hogy annál vérengzőbb tetteket vihessenek vala véghez, 's azért tehátők egy fővezért választának, kinek elég balgatagul az egész erőt kezeibe adák. Árpád maradéka az örökösödés jogát vívta ki. — Ez lépés volt az egyeduralkodáshoz.

Valamint majd minden fejedelem rettegi az öszves nemzetnek autonómiáját, első fejedelmeink is attól távozni kezdenek. Már Árpád alatt olvassuk: „a' fővezérekkel és fő emberekkel az ország teendőiről tanácskozott, és törvényeket alkotott“, de az öszves népről, a' nemzetről évkönyveink mélyen hallgatnak. A' harci vágy legmagosb tetőpontjára emelkedett. Daidalmas zászlóval futá be a' magyar fél Európát, halált hirdetve minden lépésénél; 's gazdag zsákmánnyal tért vissza új hazájába.

Ezt mondják a' Magyar legdicőbb korának.

Én, ki a' nemzetek legdicőbb korszakának a' szabadság korszakát nevezém, fájdalommal nézek azon diadalmi örömnél elébe, mely a' szabadság, egyenlőség és testvériség létét tiporta le!

Míg a' népnek egyik része külföldön zsákmányolni járt, addig a' honn maradtaknak kellett a' földet művelni.

Igy fejlődött ki lassanként a' katonai (nemesi) és a' földmivelő (paraszt) kaszt.

Emez kivetkezve harcias szelleméből, fegyvertelen lett azon testvérnek martalékává, kivel hajdan egyenlőségben élvezte a' szabadság gyönyörűségeit; míg amaz anyagi erejének gőgös önérzetében veré fel a' nemzetnek rablilincseit.

De a' nemezis vaskara nem hagyá büntetlenül a' szűk keblű bitor tyrannokat.

Azon szerencsétlen harcok, melyeket a' Magyar Madarász Heinrich és Otto német császárok alatt folytatott, a' nemzetet végerejéből foszták ki.

Ekkor a' nemzetnek élére, a' kül politika befolyásával, egy király lépett, ki a' letiport zsarnokságon új zsarnokságot épített.

István a' nemzetre vallást parancsolt. A' hierarchiát hozta be. A' kaszt rendszert meg alapította. 'S a' nemzet törvényhozói jogának még legvégsőbb szikráját is eloltá. Hosszu teljes küzdelmei után kivivta bár újra a' nemesség jogait, — de a' republicai alkotmány romokba dőlt!

A' szabadság elhamvadt és helyébe a' szabadalmak nyomasztó monopoliuma jött létre.

Azon időszak, mely most bekövetkezik, a' további korcsosulásnak időszaka.

Az Anjoui ház, hatalmát megalapítandó, 's a' dinastiának szilárd állását biztosítandó, olly eszközökhöz kezdett nyulni, melyek a' nemzeti közérő végső egységét is kiirták. A' hűbéri rendszer lön e' cudar politica irányvezére, 's az Aristocratia legmagasb' nymbusát éré el. — Az 1353-diki törvényhozás a' parasztot földhöz kötött rabszolgaságra alacsonyítá, és miért? hogy ez által „a' magyar királynak dicsősége gyarapitassék“.

A' história sokat nagynak nevezett el, kik az önző és zsarnoki léleknek valának követő teremtményei!

Keserves lön a' földmivelő osztálynak sorsa. Zsigmond alatt felkeltek bár egy Márton, egy Antal a' siralmas sorsnak megvál-

tásáért, de a' historia őket csak a' martyrologia számára hagyta fel, a' későbbi sarjadék tiszteletére. Midőn históriáknak rideg pusztaságain átfutok, annak mostoha eseményei siratva nemzetem multját, kiemelendőnek akarom tenni annak nagyszerű momentumait is. Mig egy szűkkeblű olygarchiának pártütései vérbe boríták az egész hont mig egy homlokot átövedző arany karikáért annyiszor tűzbe borult a' haza : addig a' szabadságnak csak egy nagyobb szerű küzdelmét említik évkönyveink. — Nem türve tovább a' helóta nép százados elnyomásának terhes bilincseit ; a' borus napokat dühöngő orkán váltá be, hogy a' látkört kitisztítván, reménye sugallta szebb napokat élvezzen. Az egyenlőség, szabadság lelkesedésétől áthatva követte a' nép azon férfiúnak zászlóját, kit én méltán hazánk eddigi legnagyobb fiának nevezek : tiszta volt ő minden szeplőtől, egyetlen hibája az, hogy lelke túl emelkedett korának szellemén ! E' férfiú : Dó z s a György vala !

De a' mostoha sors nem akará még ekkor a' népnek felszabadítását. — A' hatalmas népvezér istentelen szennyes kezek által törített meg. Testi és lelki kinok között mult ő ki ; de maga után hagyta lelkének egész nagyságát ; millióknak siralmas könyei áztaták édes emléket, dicső férfiú ! ha mindjárt hideg kőszobrot nem is faragott számodra a' művész, de a' népnek emléke fűzött be melegen égő szívébe, és a' történet lapjai tükrözik vissza nagyszerű tetteidet !

Az 1414-dik év a' Magyar nemzetnek gyalázata, a' nép borzasztóbb, őt még inkább elnyomó korszakot nem is képzelhet. A' nép kivetközteték egyéniségéből, és a' barommal ugyanazonosított.

A' Habsburgi ház lépett a' trónra !

Háromszázados gyászt öltött magára a' nemzet, midőn a' bécsi kabinet elkezdé machiavelli működéseit. Egyrésről az Ozmán, más részről az Osztrák készíték számára a' rabláncokat, és saját gyermekei akarák azt reája bilincselni.

De lassanként mutatkozni kezdének az elnyomott nemzetben a' felvirágzásnak symptomái, 's egy Bocskay, Bethlen, Veselényi, Rákóczy Ferenc a' függetlenség mellett kezdtek küzdeni. Csak a' függetlenség ! de nem a' szabadság mellett, mert a' hol szabadalmakra épített kasztérdek küzd, onnan a' szabadság istene száműzetett.

Midőn II-dik József császár lépett a' kormányra, Magyarországot a' civilizált többi Európától elmaradva találta. Egy tetszhalotthoz hasonlított az, ki az élethez és a' koporsóhoz egyforma távol-ságban áll. A' hosszú háboruk elpusztiták virágzó vidékeit, a' jogta-

lanság és az igazságtalanság állatias géppé alacsonyíták a' népet, és a' nemesség elfeledve a' szabad Scithiából hozott ősi örökségét, nyelvét feledé el.

A' legszentebb akarattal lépett József a' reformok mezejére, azon érzelemtől lelkesülve fel keblében, hogy alattvalóit boldogítsa. De a' nemzet nagyra törekvő szellemét fel nem foghatá, ellenkezék az a' szűkkeblű aristocrátia és hyerarkiának érdekeivel, mert ő az elnyomott népet, a' hazának munkás lakosait akará boldogítani! József leginkább abban hibázott, hogy ő a' reformok mezejére nem annyira a' morál, mint inkább tulnyomóan a' nemzeti gazdaság szempontjából indult ki. Ő a' physiocratiának egyik lelkes követője volt. Ez anyagi színt kölcsönzött működése színezetének. Mit évtizeden át az emberiség boldogításáért annyi fáradalom és küzdelemmel átvitt, azt életének végperceiben kellett egy tolvonással megsemmisítnie. Ezt az események reakciója váltá fel. József nem alkotmányos úton hozott törvényei és institutiójai megérvényteleníthetőknek, de azoknak szelleme többé a' népnek emlékéből ki nem ragadtatható!

A' Francia forradalom kiütött, annak nagyszerű eszméi rohanó sebességgel futák át egész Európát. Épen azon időben az 1791. Budai országgyűlés erősíté meg azt, mit a' forradalom lerontott. Ez a' korszellemnek valódi compromissiója volt.

Azon remény, mely 1795-ben a' Magyar szabadság és az egyenlőségre sugárzott, I-ső Ferenc törvénytelen eljárása által hiusították meg. Martinovich és lelkes társai elfogattatának, a' nemzet jobbjai hóhérpallos alatt végezték be éltük dicső pályáját.

De a' Bécsi cabinet minden oppressiv intézkedések mellett is, Metternich herczegnek paliatív politicáját a' korszellem átszárnyalá. Az új eszmék rohanó árai az örökös tartományokba is kezdének átsapni. Ha az erőszak le is győzheti az eszméknek manifestatióját, de a' szívnek rejtelseit le nem ronthatja.

A' Magyar százados álmából végre ébredni kezdett, 's csak ekkor látá meg, hogy mennyire maradt ő hátra a' civilizált Európától, és pirulni kezdett önmaga előtt.

Egyrésztől tiszta kebelből ömledező honfiérzelemtől lelkesítetve, másrészt azon példaktól, melyeket a' Francia forradalom szült, vala elrettentve, a' Magyar törvényhozás is mozogni kezdett.

Magyarországban az új eszmék óriási haladást tőnek.

Ekkor a' nemzet a' tevékenység mezejére lépett. A' nemesség-

nek egy része átlátá azt, miként az Európai viszonyoknak mostani fejlődése mellett a Magyar alkotmány a réginél nem maradhat, az elnyomott népen minden oldalról segitenie kell, 's inkább maga jogaiból valamit átengednie, mintsemhogy végre, a' história példái szerint, azokat egészen elveszítse.

De az Aristocratiának a' másik része egészen másként gondolkozott. Ezen rész nem akart jogaiból engedni.

Igy fejlődött ki honunkban az ellenzéki és a' conservativ párt.

Az 1844-dik országgyűlés a' nemzetnek legszebb reményeit meg-hiusítá, az alsó tábla bár a' legüdvösb törvények alkotását indítványozá, de a' mágnsi tábla önzése és servilismusában szenvedett hajótörést.

Majláth megbukott, és Apponyi lépett a' cancellárságra.

Apponyival kezdődik a' nemzet fermentációja.

Ezen országglárnak minden tettei új bizonyosságul szolgáltak azoknak bebizonyítására, miket eddig a' nemzet csak sejdíteni mert, ő a' kormányruddal a' nemzeti önállátsalanság, és az absolutismushoz akart vezetni.

A' nemesség két ellenséges táborra képezett, melly egymással harczolva, egymásnak halálát kíváná.

Gravamen gravament ért. A' pártok organizálni kezdték magokat. Clubbok létesültek.

Az ellenzéki pártnak hatalmas propagandiájává az „ellenzéki kör” alakult.

A' pártok országos conferentiákat kezdenek tartani, az ellenzék Batthyány Lajos, a' conservativ párt Keglevics tárnoknál.

Mindenik párt programot bocsátott ki, az elsőét tiszta humanitás és igazság lengi át, míg a' másikat a' sophismák és szörszálhasogatások burkolják el a' gőg, önhaszonlesés, és a' servilismusnak palladiumába.

A' kormány a' megvesztegetési rendszert megalapítá egész kiterjedésében, egy szóval, ő a' nemzetet a' demoralizáció felé vezette.

Ez volt Magyarország political életének állapota, midőn az 1847-diki országgyűlés bekövetkezék.

Itt most egy kurta időre megállapodom, 's Pestre a' lelkes Magyar ifjúság körébe vezetem tisztelt olvasóimnak figyelmét.

Miket eddig beszéltem a' Magyar ellenzéki pártról, azokat annak aristocrata tagjai nagyobb részt vagy az aristocratia létele, vagy pe-

dig egyéni érdekükben cselekvék. Ők még a' táblabirói iskolának valának tagjai.

Az ifju Magyarország van arra teremtvé, hogy a' korszellem igényeit megszenteltesse! Az ifju keblének villámérzelmei gyűlölik leginkább a' zsarnokságot! az ifju élénk képzelet varázsolja elő a' szebb reményeket, melyek tette hiva, a' nemzetnek valódi dicsőségét előmozdítják. Az ifju lélek független, nemesre törő vágyai nincsenek megkorlátozva, tette lelkesül romlatlan szive, ha elnyomottakat lát, 's meg nem törve még lelkének valója az életnek mostohaságán, kétszeres erővel ront elő az elnyomatásnak megdöntésére. Ők a' szabadság tribunusai! ő bennök csirázik fel a' korszellem!

A' Pesti ifjuság hivatását tökéletesen felfogta.

Hogy ekkoráig homályban borongva lelketlen életet élt, annak nem volt a' Magyar ifjuság, de a' rosz növelés, az iskolának helytelen elrendezése, oka, ifjainkban mindég szent tűz működött, de hiányzott az anyag annak fellobbantására.

Az elfojtott szellemet kifejtendők 1847-dik évi December 6. többen a helybeli ifjuság közül összeáltak, hogy egy társulatot állítsanak fel. Ezen társulatnak célja volt, a' viszonyos eszmecserék, értekezések, 's más egyéb szellemi működések által kipótolni azt, mit az iskolai élet vagy egészen elhanyagolt, vagy tán épen egészen visszásan iparkodott a' tanulóval elhitetni. E' társulat szerkezete a' legszabadelvűbb alapszabályokra lön építve. A' tagok nem valának semmiképen is lekötve, tagja volt e' társulatnak 's működhetett abban mindenki, ki abban megjelent.

Összejöveleleit minden héten kétszer: Kedden és Csütörtökön tartá, midőn a' tanuló ifjuság nem volt az iskolai délutáni órákkal elfoglalva. Az összejövetel állandó helye a' „Jelenkor“ hirlap szerkesztőségének kiadói hivatalszobája volt. A' vitatkozások nyílt ajtó mellett tartattak.

A' vitatkozandó tárgyak korszerű political kérdések körül forogtak. Vitatkozott az ifjuság a' kasztrendszerek, a' szabadság hierarchiáról 's több effélékről.

A' zsarnokság ezen összejövetel ellen is felemelé pálcáját, de a' fenyegetés, a' kémek az erélyes ifjuságot önkiképeztetésétől vissza nem rettenték. A' látogatók száma mindinkább kezdett növekedni, 's végre azon csekély társulat, mi előbb csak egynehány egyénből állott, olly fontosságra emelkedett, hogy a' hirlapok is kezdenék arról emlékezni.

De a' hely szűke lassanként akadályozni kezdé ezen társulat mindinkább népszerűsített működéseit, és ekkor az ifjuság egy olly merész léptére tökélte magát, melly még eddig a' fővárosban hallatlan volt. Mi eddig csak privat helyen történt, azt ők most nyilvános helyre tevék át. Az összejövetelek helyétül a' „Fillinger“ kávéháza tüzetett ki.

Ez fontos lépés volt; a' forradalomnak első lépése!

Ha beléptél volna esténként ezen kávéházba, azt vélted volna, hogy parlamentbe léptél. Az ifjuságnak értelmes tagjait láttad volna ott hosszú asztalok mellett ülve, a' világ napi eseményeiről eszmélkedni, a' hirlapok előolvastattak és ők környezve valának a' népnek százaitól. A' kávéház a' szabadság templomává vált, mellybe a' lelkes ifjuság a' szabadság Istenének járt áldozni.

Sohasem felejthetem el azon nagyszerű estéket, mellyeket a' lelkes ifjuságnak körében tölték.

Ezen esti összejövetelek valának a' kapocs, melly a' népet az ifjusággal szorosan összefűzé, az egyéneket egymással megismertetvén, népszerűséget adott a' szabad elveknek.

Megjegyzettem magamnak azon szavakat, mellyeket egyik este egy vidéki táblabírótól hallék, ki felsohajtva mély aggodalmában e' szavakat intézé collégatársához: „Hej! még megéljük azt az időt, midőn e' kávéház fog a' törvényhozásba befolyani.“

Az európai uj események bejöttek.

Franciaország királyát elűzte. Olasz, német hon fegyverben áll. Egész Európát csak egy eszme lelkesité út, és ez: a' szabadság eszméje volt.

És ezen felséges pillanatban csak egy nemzetet láték, hozzá nem méltólag vesztegelni. Ez a' Magyar nemzet volt.

Mig külföldön villámsebességgel haladt a' népszabadság elő, addig Pozsonyban a' hónapák megszokott modorukban tanácskozána a hon teendői felett. És ámbár egy Kossuth, Bathányi, Pázmándi, Szemere, Madarász, Asztalos hatalmas szavai tetre és áldozatra hívák fel az összegyűlt rendeket, de a' conservativ párt még ekkor sem akart megrögzött makacsságából csak a' legkevesebbet is engedni.

A' pozsonyi országgyűlési ifjuság egyesült, élénk mozgalmakat hagyott sejtetni, 's az országgyűlés huzása vonása fölött elégedetlenségét ki mondá. De csupa csekélység volt ez azon kormánynak!

kinek, mint szokta vala mondani, 300,000 bajonettes katonája van rendelkezése alatt!!!!!! —

A' következesek szoktak lenni a' politica hévmérői.

A' Pesti ifjuság azon időben mellyben a' Pozsonyiak életüknek jeleit kezdék adni, elhatározá azt, miként ő nem akarván többé a' separativ rendszernek bilincseit tovább is hordani; az országgyűlési ifjusággal közelebbi érintkezésbe akarja magát helyezni. Mert csak egyesült akarattal reménylheté ő azt elérhetőnek, mihez erő és közös gyámolítás igényeltetik. Az ifjuság autonomiáját akarta megalapíttatni.

És ennek következtében tehát felszólítaték Vasvári Pál (Fejér Pál) hogy írna a' Pozsonyiakhoz egy buzdító levelet, mellyben őket a' viszonyos közlekedésre felszólítaná. De a' válasz, melly „az összes Pesti ifjusághoz“ volt czimezve, a' postán elszakasztatott.

Ezután Nyári Albert bizatott meg egy uj levélnek feltételével.

Ezen levél ekként hangzék:

Barátaink és polgártársaink!

A' század szelleme végre győzött az absolutisticus elvek gyalázatos kinövésein, 's áttörve az ezer ármány és jogtalansággal a' nép szabadság elébe emelt korlátokon, veszteglő álmából Európa ébredni kezd. A' Prometheusként rideg, érzéketlen sziklákhöz bilincselt nemzetek rablánczai szétesnek, hogy egy szebb jövőnek élhetve, (a' szabadság jövőjének) a' sziveiken rágódó szörnyeket saját vértükbe fojthassák.

A' rablás után esengő Tirannus hadai reszkessenek! és rémüléssel ismerje el, hogy a' nép elegendő bátorsággal bir eltörlésére annak, hogy a' szerencsének pusztító ostorát semmivé tiporja.

Európa harczot viv!

De nem egyesek önkényü hiusága, nagyra-vágya, vagy zsákmány következtében, de fegyverben áll azért, hogy az emberiség szent oltárára áldozzék. A' zsarnokság miatt kiontott vér párolgásának, ha van az igazságnak istene, ahhoz kell emelkednie, hogy onnét jótékony reggeli harmatként a' kinlódásaiban elfonyadt népek száz millióira visszahatva, a' szabadság virágait felvirítsa! A' „testvériség“ legyen azon elv, mellynek jelszava a' XIX-ik század diadalmakra vezető zászlóin lobogjon, az „egyetértés“ közszellemétől legyen a' nemzet fellekesítve.

Lejárt már az „elszigetelési rendszer“ szörnyű ideje; az egység korszakának hajnala derült fel.

A' nép érezni kezdé annak első jótékony sugarait.

Európa a' reformok mezejére lép.

A' magyar nemzet elfáradva óriási küzdelmeiben, reménytelenül néz azon jövőnek elébe, melly a' nemzetek nagyszerű küzdelmeit szokta megkoronázni. Némán mondhatni, tétlenül vesztegel e' nép sirgödrének örvényén.

Hunnia nagyra született, de a' rossz akarat és a' kaján inceselkedés örökös gyermekségben akarják tartani.

E' nemzet a' continensnek azon szerencsés fekvését foglalja el, melly Európát a' keletől elválasztja, mellynek hivatása lenne tehát egész világrészeken közbevető szerepben tündökölve, az Európai szabadság védbástyája, 's a' leghatalmasb' igazságot hirdető apostolának lennie, és ezen nemzet, melly mind azon szellemi mint anyagi kincsek reménydus magjaival a' természettől olly gazdagon megajándékozoték, hogy abból óriási magosságra emelkedhessék fel, elnyomatván, siralmas állapotban mély álomban szunyadoz.

Ebredj fel szeretett hon!

Dicső nép a' szabadság harcza mellett nem vesztegelhet.

Gyujtsad meg a' fáklyát, nemzeti nemes érzelmeidtől áthatva a' Kárpátok rengeteg bérceitől az Ádria partjáig, az új élet reménye százszorosan visszahangozék!

Az egyetértés eme köz szellemétől valánk már akkor is, mi pesti ifjuság áthatva, midőn a' még nem rég lefolyt időben nektek lelkes Pozsonyi ifjuság, egy hozzátok intézett levelünkben baráti jobbnakat nyújtva, az egyetértés, szoros összeköttetés, és a' működés szent háromságával benneteket megkínálánk.

Ti a' levelet megkaptátok.

De azon remény, melly nyílt lépésünket sükkel koszoruzta volna, meghiusult.

A' gyáva alatomosság és félelem sikkaszták el a' magyar ifjuság lelkesítő közszellemének e' magasztos manifestációját, hogy ez által közszellem autonómiája megbecstelenitessék.

De bennünket illy alatomos silány demonstratiók el nem ijeszthetnek, sőt inkább ösztönül szolgálandnak további szilárdításunkra.

Értesítsük egymást viszonyosan hazánk legujabb mozgalmairól, organizáljuk az egymástól távol eső ifjuság szent akaratát,

irányt, elveket teremtsünk lelkünkben, a' korszellem humánus sugallatainak kifolyásait.

Szégyenítsük meg a' rágalmazókat erős önmeghatározásunk, 's a' menyiben lehet loyaltásunkal. Szórjunk villámnyilakat a' mar-ni akaró harpiaseregére.

Testvérileg öleljük át hazánk dicső polgárait.

Téged „ifju Magyarország“ a' dicső pályán üdvözölve,
marad barátod.

Költ Pesten, mart. 5-én 1848-ik.

„Pesti Ifjuság.“

E' levélből lehet legjobban az ifjuságnak szellemét megítélni. Ő már megérté a' kornak sugallatait, 's csak alkalmat várt a' tettekre. A' pesti ifjuság nyílt bátorsággal lépett a' pályára.

De a' pozsonyiaktól, jóllehet a' levelet' megkapták, 's alkalmuk is lehetet volna a' feleletre; választ nem kapott.

???

Az Európai hírek mind inkább kedvezőbbek, a' pozsonyiak mind inkább aggasztóbbak lőnek.

Budapestnek színezete egészen megváltozott. Azon élénkséget, melly elébb annyira kitünteté, többé nem lehetett látni.

A' nyilvános helyeken komoly férfiak tűnnek fel. A' nép tolong, nem tudja hová — és miért!

Csoportozatok. A' régi vig beszédek halk sugdosásokkal váltatnak fel.

A' nép érezte fájdalmát! érezni kezdé százados elnyomásának gyalázatát! A' nép úgy tünt fel, mintha temetésre készült volna, nem tudá azt, hogy a' honnak leendő uj a' felvirágzását ünnepli!

Caesar, Brutusnak halovány és komor arczától tartott, — nagy tetteket kezdék sejteni.

Minden vészre mutatott.

A' forradalomnak kárpitja gördült fel.

II.

„L'arbitraire détruit la morale; car il n'y a pas de morale sans sécurité..... Lorsque l'arbitraire frappe sans scrupule les hommes qui sont suspects ce n'est pas seulement un individu qu'il persécute, c'est la nation entière qu'il indigne d'abord et qu'il dégrade ensuite“.

Benjamin Constant.

A' reformlakoma 's a' petitio.

Pestnek külseje halotti nyugalomba volt öltve, de a' népnek keblében hullámozó orkánok dühöngtek.

Tekinthetél volna azon szent tűznek mélyébe, mely az áradozó szivben ömledezett, és te bálványozóként borultál volna a' porba a' szabadságnak tüzeit imádni. Elfelelted volna hazádnak ezredes szenvedte kinjait, és az Elysiumban képzelve magadat Timoleonok, Brutusok, Cátok és Washingtonoknak megtestesült szellemét vélted volna dobogó szivedhez szorítani.

Martius fiai úgy álltak előtted, mint Graecia istenei, kik az emberiségre üdvöt árasztandók egy magossabb életből e' parányi földre szállának.

Tisztelem,—de nem, e' szavak csekélyek érzelmeimnek tolmácsolására, a' gyermek is tiszteli ápoló szüléjét! Imádom őket! kik milliók elnyomott sorsára a' szabadság derűjét eláraszták!

Imádom az erős lelkeket, kik vissza nem rettegve a' zsarnokság szörnyű rettegésétől, szellemüknek magasztos önértetében, a' népnek rabbilincseit megtörték, a' hazának bemocskolt nevét hajdani fényére emelvén.

E' haza borostyánkoszoru, mellynek népeit az egyenlőség eszméje fűzé egybe, a' Martius fiai annak gyöngyei!

Ok, okozatot szül. A' szerepek el lőnek osztva. És most az események színpadjára vezetem olvasóimnak figyelmét, azon események színpadjára, mellyen egy pár óra alatt századoknak elavult institutioi és milliómoknak rabigája töretett szét.

A' legújabb francia februári eseményektől fellelkesítetve, azon eszmére jött az ifjuság, miszerint a' haza szomorú helyzete mellett, egy olly népösszejövételt kellene rendeznie, mellyben a' népellemet egygyé olvasztván, összpontosított erővel a' haladás rögzös pályá-

jára léphetne. A' módot Franciaország mutatá be. Egy nagy reform-lakoma határoztatik el; az összejövetel helyéül Rákos mezeje tüze-tik vala ki.

Lelkes felszólítások tartatnak az ifjuság részéről. Aláírási ivenk bocsátattak ki. Ezerenként tódult a' népnek sokasága nevének fel-jegyzésére.

Az ellenzéki kör összeült, 's elhatározá, hogy miután már az ifjuság által e' részben megelőztették; egyseülend a' kitűzött czélnek kivitelére.

Tizenkét pontból álló programmot tett fel. E' programmnak pontjai figyelemre hívják fel minden honfit.

A' pontok e' következők voltak :

I-szor. Sajtószabadság.

II-szor. Felelős ministerium Buda-Pesten.

III-szor. Törvényelőtti egyenlőség polgári és val-lási tekintetben.

IV-szer. Évenkénti országgyűlés Pesten.

V-szor. Nemzeti őrsereg.

VI-szor. Közös teherviselés.

VII-szer. Urbéri viszonyok megszüntetése.

VIII-szor. Esküdtszék, képvisélet alapján.

IX-szer. Nemzeti bank.

X-szer. A' katonaság esküdjék meg az alkotmányra.

XI-szer. Magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a' külföldieket vigyék el tőlünk.

XII-szer. Unio Erdéllyel.

Ezen program az „Ellenzéki kör“ szabadelműségének bi-zonyítványa.

Az ellenzéki kör küzdött akkor a' nemzet jóléteért, midőn az ellenség leghatalmasb volt, tett akkor, midőn tennie kellett.

Azonnal két küldött választatott meg még azon gyűlésen, kik a' Filingerben összegyűlt ifjuságot az egyesülés és a' program elfogadására testvéreileg felszólítanak.

Örömjaj között nyújtá az „ifjú Magyarország“ baráti jobb-ját azon testületnek, mellynek tiszta érzelméről meg vala győződve.

Martius 19-kére vala meghatározva a' nemzeti lakoma ün-nepe.

Az ellenzéki kör mart. 14-kén délutánra nagy közgyűlést hir-de-tett ki, mellyben az ifjuság is részvevésre felszólították.

Az ifjúság Irinyi indítványára elhatározá, miszerint a' kijelölt tizenkét pontot a' fővárosi nép azonnal magáénak hirdetvén, semmiféle elhalasztó vagy módosító indítványokat nem pártoland.

4 órakor a' gyűlés elkezdődék. Ezrek környezék az ellenzéki kört.

Még soha Magyarországon illy democrat színezetű összejövetel nem történt.

Kilencz század nyomasztó elfolyásával ez volt az első népgyűlés, hol a' nép tettelegesen szerepben lépett fel, ez volt mondom az első történetünkben, hol a' nép értelmi erővel kezdett működni.

Ezen gyűlésen kell vala a' petitiót elhatározni. Az ifjúság a' reformlakomán akará e' pontokat aláírni, 's azért rögtöni petitiót sürgetett.

Érzelmeket Vasvári Pál egy rögtönzött beszédben a' következőkép tolmácsolá :

„Az általunk választott elnök (Fényes) felszólítására jelentem, miszerint az ifjúság egy igen nagy része rögtöni petitiót sürget. Európában rémitően komoly események történnek, 's cselekvésre hívnak fel bennünket. Helyezzük vissza magunkat csak egy pár évvel a' multba, 's mit látunk Európában. — Michelet (1846-ban) mondá : „Ki nem látja, hogy Európára keletről és nyugotról a' halál árnyéka borul? hogy naponta kevesebb a' világosság. Olaszország elveszett, Irland elveszett, Lengyelország elveszett és Németország el akar veszni!”

Németország alatt a' Francia író bennünket is ért. De mi más-ként van ez ma mind! e' népek ujra felkelnek sirjaikból, feltörök koporsóikat, 's dühös hangon kiáltják : miszerint az élőket elevenen eltemetni nem szabad! nem lehet!

Egész Európa tengere forr, 's a' népek ujjaszületésének meg kell történni!

Jaj a' nemzetnek, melly még most is közönnyel tudna tekinteni a' nagyszerű világ eseményekre!

Azt én egyenesen öngyilkosságról vádolnám. Mi magyarok küszöbül állunk az európai és ázsiai élet közt. Tetszésünktől függ a' választás. Keleten a' politicalai ájulásba szenderült népek tespedő mocsára áll; nyugoton: a' felébredt nemzetek élettava. Keletről a' lassu halál csendes fátyola borul ránk, 's ha nyugathoz nem hajlunk; ha az élő népek karjaiba nem fogódzunk, örökre elveszünk. A' fran-

czia kakas már harmadszor is kukorikolt : a hajnal minden életre való nemzetnél kezdődik.

De közöttünk 's az élő nemzetek közt egy sötét hid nyulik el : a halál, a' merevenség rideg hidja. Ezen mi keresztül nem birtunk menni mind eddig, hogy kezet foghatandánk nyugotan az élet embereivel. Ki terjesztett karjaink el nem érnek hozzájuk. Ugy vagyunk, mint a' hölgy, ki elevenen kriptába záraték. A' rostélyos ablakhoz jó 's az utcán látja elvonulni az élet embereit. Mindegyik felé epedve tárja reszketeg karjait, de kiszabadulni nem tud, mert őt az élet embereitől rideg vasrostélyok választják el. Nemzetünk 300 év óta e' sircsarnokban kinlódik. Kiszabadulni nem volt képes. A' sirások, kik bezárták, irgalmazni nem tudtak. De itt az idő, mellyben az élőhalott minden erejét összeszedje, 's a' kétségbeesés hatalmával rázza meg e' vásrostélyokat. Most, vagy soha! — Ha a' kedvező Európai eseményeket elszalasztjuk: akkor ismét sinlődhetünk századokon át, senki bennünket meg nem fog szánni! — A' melly nemzet önmagát elhagyja, az nem méltó a' szabadságra. — Mi elszalasztók az alkalmat 1790-ben, 1828-ban, 1830-ban. — Azért mondá a' magyarról Montesquieu: „e' nemzetnek főhibája az, hogy felejtetni tud. Van egy vonal, mellyen túl a' nagylelkűség haza elleni bűnné válik.“

A' Metternichféle politica egyenként gyilkolá meg a' birodalom nemzeteit. A' nép mindenütt eleven géppé lön ridegítve. De Magyarhonban még ezt kivinni nem sikerült. A' kormány itt is pernificálni akarja a nemzetet, 's ridegen elmarad álló helyében. — Azt véli, hogy hajója biztosan áll a' nép hullámain; mert horgonya belérágódzott a' víz alatti gyökeres sziklákba. De a' népek hulláma mindegyre emelkedik, 's emelkedni kell a' hajónak is, és fel kell szednie a' mozdulatlanság horgonyát, és rá kell szálnia a' közvélemény hullámaira. Ha e' hajó még most sem alkuszik a' hullámokkal: akkor önmaga mondá ki önféjére az ítéletet. Az emelkedő néphullámok előbb ostromolni fogják: később, ha akkor sem enged, összecsapnak a' mozdulatlan hajó felett, s örökre elnyelik. A' mostani országgyűlés nem képes a' bécsi cabinetet elég erővel megtámadni. Mert e' hongyülés nem a' nemzet kifolyása: ez csak egy kiváltságos osztály képviselete. 'S ezekkel 300 év óta folyvást álorzásdit játszik a' bécsi politica. A' pozsonyi hullám ostromolja Bécset, mi küldjünk utána egy másikat és utánunk fog jőni száz, ezer vagy ha kell egy millió. mert a' nép

türelmének is van határa! Mi tehát petitiót akarunk, még pedig hatalmasat, hogy már egyszer legyen meg, a minek lenni kell!

Magunk között pedig teremtsünk egyetértést, összeforrást, testvériséget; mert az ember csak addig kicsiny, míg egyedül van.

Ha másokkal egyesül: akkor az ember nagy, hatalmas és az egeket is képes ostromolni, miként az őskor gigásai! „Szabadság, egyenlőség“ volt eddig a' népek jelszava, a' Februári forradalom e' kettőhöz még a' testvériséget adá, 's így lön teljes az elvek szent háromsága“ 'sat.

Vasvári indítványa oda volt irányozva, miszerint a petitió az ifjuságnak határozata szerint lett volna elintézendő.

A' lelkes szónokot harsány „é l j e n e k“ követék a' nép részéről. —

Az indítvány el lön fogadva.

De épen azon perczben Klauzál Gábor, a' becsületes hazafi, lépett fel a' szószeckre, ki hallva a' vidéken a' főváros mozgalmait, a' nép körébe jött.

Szünni nem akaró „é l j e n e k“ „h a l l j u k“ hangoztak minden ajkon. —

És ekkor szokott szelid és bizodalmat gerjesztő modorával mintegy e' következő akaratját fejezé ki a' Magyar szabadságnak veterán hőse : —

Ő, úgy szólt, részéről teljesen, egész kiterjedésében pártolja a' Pesti népnek abbeli kívánatját, miszerint a' korszerű 12 pont petitióális alakban ő felségének benyujtassék. A' dolog lényege ellen nincs semmi kifogása. — De ezen eljárási mód ellen, mi itten indítványoztatott, van némimegjegyzése: Ő, úgy szólt továbbá, hazáját és nemzetét mindég szerette; bizalomra kéri tehát a' jelenlevőket, hogy úgy vegyék ezen alázatos előterjesztését, mint honáért forrón lángoló szívének sugallatát. Ő nyomatékot akar tulajdonítani a' felterjesztendő 12 pontnak. — De fel nem találja ő azt azokban akkor, ha azok csak egy pár ezer ember által, csak egy város által irattatnának alá. — Ő tehát azt bátor a' jelenlevőknek indítványozni, miszerint, mielőtt e' petitió ő felségéhez vagy az ország gyűlésére felküldetnék, közölnék Batthyáni Lajos ellenzéki kör elnökével, — ki azokat az egész honban köröztetvén, százezrek nevével mondhatná „a' nemzet kívánatának.“

A' szólónak tekintélye csak hamar uj fordulatot adott a' dolognak. —

tüzesebben szónokoltak. „Ha már egyszer következtetlenségbe estünk, ne essünk másodszor is, így okoskodának ők. Mi Klauzál indítványát fogadtuk el, 's most ismét félre akarjuk vetni. Ez egy olly honfi compromissója nélkül, kinek egész életét a' hazaszeretet lengi át, nem történhetendik.“

De a' többségnek szívében többé a' hideg okoskodások nem találtak viszhangra. Tüzokádó Vezuvvá emelkedett az, melynek kiömlő láváját feltartani többé nem lehet vala. Elönté az elromlott vidéket, hogy azon egy szebb élet virulandjon fel.

Legelső volt Vidács, (harmad évi jogász) a' lelkes forradalmár, ki az egyik asztalra felugorván, lángoló szavakban szórta el barátainak fogékony keblébe a' tettere hívó lelkesedésnek erőyes magvait.

„Az ifjúság, ugymond mennydörgő szavakkal, szentül ígérte meg, hogy senkinek hátráltató indítványára nem hajtand! de minthogy Klauzál a' petitiót elhalasztandónak vélte, engedett, megfélelgetked szent ígéretéről és megszegte szavát. Szilárdság és bátorság a' férfinak legszebb erénye, gyáva lélek az, ki szavát megszegve a' dicső hárcz elől hátrálni merészel!“

Buzdítólag szóltak még fel többen is. Ott voltak Bulyovszki, Sükei, Vajda, Szegfi 's több lelkes társaik. Ott voltak a' martius fiai!

Nevezetesen Szegfi körülbelül következendőként emelt szót; „Ha valaha, most kívánom, hogy öreg ember legyek. Mert a' fiatal-sághoz tartozván, osztoznom kell a' vétekbén, melyet a' haza szent ügye, osztakoznom a' székelyben, melyet önmaga ellen elkövet az által, hogy Klauzál csillogó beszédétől elragadtatva, a' józan ész és az idő szent parancsát egészen elfelejté. Elhalasztani a' petitiót, annyi volna, mint meggyilkolni azt. Vannak pillanatok a' nemzetek életében, melyeket ha elszalasztják, a' véghetlen örökkévalóságig megsiratnak. Illyen pillanat uraim a' jelen. Fél Európa föllelkésedett a' szabadság iránt. Egy részről Franczhon más részről Róma és Itália. Ismét másutt Bajorhon, és német tartományok. Csak Austria az, mely alatt a' népek boldogsága dermedez, nem akarja az emberiség jogait elismerni. Ennek így maradni nem szabad, nem lehet. A' cselekvésre soha kedvezőbb idő nem mutatkozott mint most.

Mert soha sem volt tán az austriai kormány belsőleg olly korhatag állapotban mint most, legfényesebb jele ennek a' pénzcrisis. Nincs hitele még azok előtt sem, kiknek zsebeit alattvalói vére velejével meggazdagította. És hogy az Olaszokat még tovább absolutisticus rendszerének kinos igája alatt tartsa, Oroszországtól kellett kölcsön föl vennie. Az Orosztól uraim! Az Orosszal szövöttezett az austriai kormány. Az illy szövetség kárhozatos az egész emberiségre! és ártalmas Magyarországra nézve. Minél erősebb lesz Oroszország, annál inkább sorvad a' közszellem, az emberi méltóság! midőn az orosz kölcsönt ad, népeket, nemzetiségeket szokott kamatokul fölvenni. Példa reá Lengyelország melly martalékául esett azon barátságnak, mellyet az örökké való isten keserű gunyára, szent szövetségnek neveztek el. Példa rá továbbá Krakkó egybecsatolása Galiciával, a' legközelebb multban. Lengyelország után következik Magyarhon, következik a mi hazánk! igen hazánkra vágyodik a' zsarnok telhetetlenség. A' készülétek reá már rég meg vannak téve. Megvan a' mesterségesen fölszított panslavismus hazánkban. Megvannak a' missionáriusok, kik hazánkat végtől végig be járnák, hogy az Orosz vallásnak minél több hívőket szercczenek. (A' tiszta meggyőződésnek terjesztése kötelessége minden embernek, de ha a' legszentebbet a' vallást használják a' zsarnokság czudar eszközévé, akkor az emberi méltóság becestelenített meg). Így állanak a' dolgok uraim! Ezt az egész austriai birodalom tudja. És csak mi reánk néz sóvár pillanatokkal, hogy segítsünk rajta. Mi reánk, kiknek habár csak csontvázában, de megvan az alkotmány, megvan azon jogunk, hogy aggodalmainkat fölterjeszthessük a' trón elébe. Mihelyt mi erélyesen föllépünk, ne csak magunkat mentsük meg, hanem rázzuk le az alvó élet hydráját az austriaiaknál, a' Cseheknél, Morváknál is 'sat. Minden megmaradt a' régi kinos állapotban. Orosz pénz működik mindenütt. Olaszország ellen az egész katona hatalom forditathatik, és mikor ott a' lázadás el lesz nyomva, és a' hazafiak fölakasztatnak, akkor szólalunk fel mi! És ekkor vagy nem fog felelni kérésünkre Austria, mint azt eddig tette, vagy ha igen, háboruval felel, olly háboruval, melly bennünket végkép megsemmisíthet. Cselekednünk kell nyomban. E' cselekvés kérelemből álljon. Nem lesz az egyéb néhány szónál, „de a' nemzetek életében a' szavak tények. 'sat. Az epedő lelkek mindinkább ömledözöbbenként árvadni kezdenek.

Általános hazafájdalom ellepte a' jelenlevőket. Mély csönd

következők be, — olyan volt az, mint az ítélet napjáni csend, mellyben az emberek jövője határoztatik el.

Kinos, igen kinos perczek voltak azok, az ész és a' sziv valának ekkor egymással küzdésben.

Az érzelemnek szent sugallata nyílt pályát nyitott a' tevékenységnek, és az eszmélet annak veszélyes vagy üdvös határait méregette.

A' tömegben egyszerre élénk mozgás kezdődik. Egy hang kiált : „Áruló, kém!!“ Egy másik, „ragadjátok meg!“ Mind annyi szem a' hely felé néz, honnan a' hangok jövének. És ekkor egy gyanus kinézésű férfi vezettedék elő. Egy bécsi liguriánus volt az, ki a' birodalmi fővárosból elüzetten, Budapesten kereste alamizsnakérréssel élelmét. Egy épen ekkor a' Filingerben lévő ismerőse által fedeztetett föl. Az ifjuság dühöngni kezdett, és a' frater reszkette könyörge kegyelemért. Mindent kivalla ő, elmondá a' még az ifjuság előtt ismeretlen szerencsés martiusi napokat, miként üzettenek el a' bécsi néptől a' jezsuiták, és tehát ő maga is. Miként tiporta le Austria a' rabigát! Metternich többé nincsen! őt a' nép elüzte!!!

„Metternich többé nincs! őt a' nép elüzte!“ örömríadva kiáltá a' Fillinger mellett mindinkább összegyűlő nép. Villámszárnyakon terjedt el e' hír egy pár percz alatt az egész városban.

A' forradalom fáklyája meggyújtott. Előbb, mint láthattuk, csak kérelemről volt szó, de most a' követelés mezejére lépett az erélyes ifjuság. Előbb a' 12 pont csak petitióként tekintetett. De mostantól e' nép határozataként tekintendő.

„Éljen a' reform! Le Apponyival!“ kiáltások hallatszottak.

A' szónokok mind inkább erősebben és erősebben kezdettek a' zsarnokság ellen kikelni.

A' többek közt Vasvári Pál következő szavakkal igyekvők a' már ugy is a' banket letiltása miatt elkeseredett tanulókat önérezetre ébreszteni :

„A' tanuló ifuságnak zászlója van.

Hajdan e' zászlók alatt szoktak az ifjak összeseregleni, midőn a' haza veszélyben forgott. A' pécsi tanulók ellentállának a' töröknek 's nevők a' történetben örökös. Most a' bécsi tanulók is hasonlót tőnek, 's biztos önérettel mondhatják : „németnek Bécs, magyar-nak Pécs.“ És Pest nem akarna középpontul előállani, e' két város között? Jobb kezünkkel az egyiket, ballal a' másikat karoljuk át, és egyesülünk. A' vakbuzgalom a' mi zászlónkat 1590. óta csak urnapkor hordoztatá végig a' város utczáin. Barátaim! most

lesz az utolsó urna: és fog történni az ur színének átváltozása. Ragadjuk meg e' zászlót és egyesítsük alatta az egyetemi ifjuságot" 'sat.

E' lelkes beszédet a' tanuló ifjuság részéről százszoros „éljenek" fogadák.

Ekkor Vajda, a' költér, az eddig mindég magába huzott, kit az ifjuság mindedig részvétlenséggel vádola, de a' tett embere, a' tömegből előbontakozva az ajtóhoz rohant és azt becsukván, „Uram, így kiáltott fel, önök mind addig ki nem menendnek innen, míg nem határoztak."

A' lelkes ifju elteltnek hívé már az időt, midőn a' nép csak mindég kért, eljöttek a' perczet, midőn már egyszer erélyesen fellépve a' zsarnokság lánczait szétszaggassa.

Az ifjuságnak tetteles fellépése el lön határozva.

Vissza nem ijedve az a' nagyszerű vállalat veszélyeitől, dicsőnek tartá egyéni életét feláldozni a' nemzet életéért. Inkább rablánczokon, a' világtól elzárt sötét börtönfalak magányában akarta életét eltölteni, mint milliók rabszolgaságát látva, azoknak keserves zokogó sirását továbbra is hallani.

Vasvári Pál többektől vállaikra emeltetve, lelkesítve szólott az ifjusághoz. Még egyszer emlékezteté őket azon vállalat veszélyeire melyeket olly nagylelkűleg az ifjuság magára vállalt. Szólott továbbá azon dicsőségről is, mely a' haza, a' szeretett Magyar hazára, ha győznének, háromlandának. Elhatározott hangon kérdeze végre, hogy vallyon megmaradnak-e feltett szándékaikban?

„Életünk a' hazáé" kiáltának azok.

„Ugy tehát, szólott a' buzditó, gyilkot tartva elő kebléből, 's azt az ég felé emelve: „esküszöm a' szabadság istenére, hogy mindaddig nem fogok nyugodni, míg a' zsarnokság fenéjét gyökerestül ki nem irtottam. „Esküszünk mi is" viszonzák a' honfiak. Tizenkettőt ütött ekkor az óra, — a' zsarnokság utolsó órája!

Fussunk át a' história eseménydús lapjain, 's két egymástól lényegessen különböző elemet fogunk abban feltalálni. Ezek: a' harcz és a' béke elemei. Mig egyrészről csendes boldogság és egyszerűségben élő pásztornéptörzsököket látandunk nyájaikkal a'

termékeny mezők virányain, nyugodt meg elégedés közepette egy helyről a' másikra vándorolni, és látunk nemzeteket, kik visszavonódva a' világ zajos mozgalmaitól a' nagyságnak fényes polczára a' szellemi erőnek villámszárnnyain emelkedének, hogy az emberi méltóságot békés haladás által megszentessék, más részről vérrel megáztatott országok határait lepjük meg.

Meg fogod látni az emberiséget egész meztelenségében, 's utálattal fogsz a' természet azon teremtményeire gondolni, melyekhez ten magadat is számolod.

Dühöngő fegyveresek törnek egymásra, hogy egymásnak szívébe mártván a' vasat, mészárlás által szerezzenek magoknak borostyán koszorut. Egymás vérébe fulnak a' népek: szétszaggatva a' természet legszentebb lánczulatát, a' gyermek apja, a' szüle fia, testvér testvére legyilkolásával mocskolják be ádáz kezeiket.

Elődbe tűnnek álmoként a' sötét századok harczi jelenetei, és átkokat fogsz szórni az emberi nem történetének eme zivataros epochája ellen: mindannyiszor megfeszült szívvel függsz egy Nero Dzingis-Chán, Atilla nevére gondolni, 's a' baromi szenvedélyességtől felizgadt cannibalcsordákban, az iszonynak megtestesült rémképeit fogod szemlélni. A' hóhérok vérrel befecskendett ruhájival jössz érintkezésbe a' szabadság vértanujának keserves nyögésein szived megtörve, az érzéketlen hideg zsarnokság korbácsolja fel kebled nyugalmait.

Ekkor a' részvét drága gyöngyei csillognak szemeidben, elmédet a' fájdalom — világfájdalom lepi el.

Borzadva vonulsz el a' vérpatakok keserves zugása elől, egy szebb, ideáli, békés élet felé vonzódva gondolataid.

Nemesb' érzelmeid fellobbannak, és azon békés jólét magvait, melyeket imént elmédben magadnak alkotál vala, gondos kertészként az egész emberiség keblébe akarandod elvetni. Ezen nemes vágy az önszeretet és az erkölcs sugallatai.

Lelkednek nemes önérzetében nyílt bátorsággal lépsz e' borzaldalmaknak kutforrásához. Riadva fogod kiáltni: „Ez már sok! ez tovább nem maradhat“ és utánad a' szenvedőknek milliói fognak kiáltani. De az érzéketlen szikla meg nem rendül. Ő nem hall, nem érez, ő nem lát.

Nem Orpheus bájos andalgó dalait, de a' népek millióinak kétségbe eső jajait értem itt.

Elfáradva ők az időknek véres küzdelmeiben, a' nyugalom édes

partjára, vágyódnak. Megtörve a' zsarnokság nyomasztó rabigájától, a' szabadság szellemétől reménylnek új erőt.

Kérnek,—de hiában—a' gonoszság tovább is üzi velök czudartékát.

Van az ember természetében egy érzés, mely őt a' többi állatoktól leginkább megkülönbözteti, és ezen érzés: az erénység szerete. Olyan az, mint a' napnak sugara: a' felvilágosultnak utmutatója, a' sötét lelkűnek elvakítója. Ha az erkölcsi felvilágosodás a' népben elterjedt, a' gonoszságnak el kell vesznie, mert annak szokatlan fényétől elkápráztatva, ki nem állhatja tekintetét. Csak bátor és nyílt szemmel nézzél a' megmarni akaró mérges kigyónak elébe, és ezen vadállat érezve felsőségedet, szégyenülten fog visszakanyarulni.

Erőszakot csak erő törhet meg.

Ha a' beteg testet méreggel gyógyíthatják meg, mért ne lehetne a' nemzetek baján is méreggel gyógyítani?!

Ha az öldöklő fegyver gyalázattal is megbélyegzé az emberiséget; de vezetett ő már dicsőségre is!

Graeciának szabadságáérti véres küzdelmei, a' vad, keleti zsarnokság feletti győzelmek valának a' humanitásnak diadalmai!

Codrus, Viriátus, Sydrey nevei szentek előttünk; áldozatai a' jó ügynek!

Az elnyomott emberiségnek jogai nem enyészhetnek el a' semiségbe, örködik fölöttünk egy nagy szellem, az elnyomottaknak védője, az érzéketlen sziklába ütődött panaszhangok visszahatnak a' milliók szívébe, hogy tette gerjesztve, a' belőle kitörő orkánok által szétrokkadjon! Gyalázatos a' nemzetnek neve, mely fel nem indulva a' zsarnokság morált gyilkoló machinációján, többre becsülné a' szolgáló életet a' dicsó halálnál!

A' békés ösvényre vágyódó nemzet kifogyván végre türelméből háborút üzen a' bitornak. Mert ő békét, nyugalmas életet akar elérni.

A' nemzet kérése igazságos volt, de meg nem hallgatták az, és most erővel kényszerített jogait megvédni. Ha valamely nép a' másikat megsértené, és a' sértett félnek minden kérései mellett is elégtételt vagy kárpotlást nem akarna adni, — ha egy rabló a' békés polgárt meglopja, 's annak felszólítására az elorzott drágaságot vissza nem adja; az igazság fogja sugallani, hogy ha békés uton nem lehet, azt a' kárt szenvedő erővel visszaszerezze. Ha a' zsarnok a' népnek nyugalmas boldogságát fosztá meg, 's meg nem rendülve ő a' mil-

liók szívét rázkódtató könyörgéseitől, vissza nem helyezi a' nemzetet méltóságába, akkor a' népnek morális ösztöne fog kényszeríteni fegyverre.

Ezen harcz a' legdicsőbb harcz, a' világ minden egyéb harczainál, mert emberi jogokért vivatik!

A' despotia kerüli a' forradalmat, 's annak csupán káros, véres oldalait szokta felmutatni, pedig nem tudja azt, hogy épen azon vér, melly a' szabadságért folyt vala ki, a' nemzet történetének legbecsesb zománca.

Ha egy Caligula halállal büntethető azokat, kik arczképe előtt levetközni merészeltek, ha egy Tiber felségsértőnek ítéle el azt, ki elég dicsően Brutus és Cassius polgári erényét kezdé magasztalni: mennél igazságosabb, ha felségsértőnek hirdeti a' népakarat most azokat, kik csupa hiu önzésből a' közjónak ellene szegülvén, elég balgatók! a' szabadság és a' testvériség magasztos jelveit ocsmány rágalommal lepiszkolják.

Európa zsarnokságban volt. De a' nemzetek felkeltek, széttörték a' nyomasztó jármot, hogy magoknak egy jobb létet szerezzenek. A' szabadság tavasza kezd derülni.

Most emelkednek ki a' népek gyermeki tespedéseikből; a' tiszta felvilágosodás közepette egy egészen új, a' régítől sokkal pompázottabb világot alkotnak számukra. A' dicsőség előcsarnokában állunk, azon dicsőségnek, melly a' testvériség babérkoszorujába füzendi az emberiséget, és a' komor hajdan véres emlékeit kiirtja. Meg vannak ime bosszulva a' népek martyrai, millióknak hálaérzete zengi körül sirjaikat!

Véres küzdelmeknek kellett vivatniok, hogy a' nemzetek nemzethez méltó triumphust ünnepelhessenek; de a' dicsőség kitüzte az eredmény lobogó zászlóját, 's a' népfelség ragyogó trónjára vezette.

A' testvériség legyen a' jelszó! legyenek a' népek megférfusult testvérek, a' mostoha apáknak napjai lejártak.

Az ezernyi heloták és rabszolgák égbe kiáltása végre meghallgatott, és a' hajdani gyalázon egy szebb kor virul fel.

Tépjük ki keblünkől az előítéletek scorpiómérgeit, és vessük azoknak lábaikhoz, kik az emberiséget megbecstelenítő tettekkel a' lélek gondolatjait marták meg. Egy új alkotmányos életnek nézünk elébe, melly a' hajdani hellen szabadságon is túl emelkedve, a' szabadság, egyenlőség és testvériségnek emel emlékoszlopot.

Következik martius 15-ike.

Jegyzéke azon könyveknek,

mellyek a' forradalmat tárgyazólag mart. 15—28-ig Pesten megjelentek. **Geibel Károl könyvárusnál.**

Metternich. Budán, 8-ad r. 4 kr.

*A' népgyilkost és országok kizsákmánylóját tökéletesen jellemzi e' kis iratka.

Ein Wort des Bürgers an den Juden. Zugerufen am 21-ten März im Jahre des Heils 1848. 8. Ofen. Univ. Buchdruckerei.

*Ein halber Bogen für 6 kr. W. Das ein jeder Vernünftiger für höchst Zeitgemäß finden wird.

Foglár Ludw. Das Freiheits Brevier. Geschrieben in Ungarn's Reform Woche März 1848. 8. Pesth. K. Geibel.

*Des Verfassers schöne Poesie vereint mit Liebe für Vaterland, Freiheit und Einigkeit läßt nichts zu wünschen übrig.

A. B. C., általános politikai polgári. 8-ad r. Pest 1848.

*Egyik az első röpiratok közül. Kár hogy a' titkos szerző fáradozott vele, mert 4 pkért — és ingyen is, — igen sületlen firkálás.

Müller könyvárusnál.

Chorin Jak., Sollen die Juden Bürger werden! 8. Pesth 1848. Druck v. Tr. Károlyi halb. Bogen 6 C. M.

*Ein Beitrag zur Versöhnung der christl. und Israelit. Brüder.

Magyar Mihál könyvárusnál.

Öreg ABC. vén emberek számára Vas Gereben-től 4-ed r. Győrött. liv 6 váltó kr.

Vas G. a' legmulattatóbb népmódban magyarázza mind azt, a' mit M. orsz. népének az új átalakulásról és az új törvényekről tudniok kell. Hetenkint 1 iv jelenik meg ezen ABC. című folyó iratból. Kivánandó : hogy minden falu és helység számára az illetők által terjesztessék, mert többet ér akárminő vallástanítónak papok'csánál. Árát tekintve olcsóbbat nem lehet kívánni.

J á n i s c h J o s., Gegen der errungenen Pressefreiheit. 8-o Dfen. 4 fr. C.M.

Magas Ernő, Riadal. 8-ad r. Pest negyed iv 6 váltó kr.

„ Alarm „ „ „ „ „ „

B ö k f y Zakarias, politikai labdacsok podagra, csökönyösség és hályog ellen. 1-ső adag. 8. Pest 1848.

*A' szerző talpra esett humorista és gunyíró, mit eddigi munkáiból elegendően ösmérhetünk; jelen iratkája minden előbbit felülmul.

K l é h Istv., a' pesti forradalom története 1848-ban. Adatul politikai életünk erkölcstörténetéhez 8-o 42 lap, bor. füzve 20 kr.

*Számos zugiró kapott a' forradalom történetének leírásához. Mennyire felelhetnek meg a' kitüzött czélnek, meglátandjuk. Kleh ur munkája keveset tárgyalja a' forradalmat, inkább tökéletes benne a' pártok feltüntetése. Előadása kellemes, ára mérsékelt.

M á r t i u s tizenötödike. Napilap. felelős szerkesztő Pálffy Albert. Kiadó tulajdonos Lukács László, 4-ed r. fél iv 3 kr. Előfizetés. egy hóra 1 ft.

*Hirlapjaink majd mind egyike uj szellembe öltözött. Mind egyik tökéletes akar lenni 's igen szépen működnek. Jelen lap férfiasan és érett politikával képviseli időközi sajtónkat.

M u n k á s o k u j s á g a. Szerkeszti 's kiadja Táncsics Mihály 8-ad r. 1 iv 3 kr., előfizetés 3 évnegyedre Budapesten 2 ft., Postán 3 ft. Táncsics népszerűsége annyira ösmeretes, hogy minden egyebet mellőzve csak azt vélem szükségkép megemlítni, hogy az első számban a' petitio 12 pontja is igen népszerűen van megmagyarázva. Azért a' gazdag urak, papok 'sat. ne tartsanak fekete álprofétákat, hanem vegyék meg Táncsics ujságát melyből mindenki tökéletesen megértheti az átalakulási ügyeket.

Hartleben-nél.

M a r t i u s 25-ike 1848-ban Pesten. Egy lap néptörténet. Irta Zerffi Gusztáv. 8-ad r. Pest., bor. füzve.

*Czimjét nem helyesen választá szerző, mert mart. 15-ike után lélesült tények is felhozvák; különben a' petitio 12 pontjainak magyarázata ebben is értelmesen magyaráztatik.

A r c z k é p e k. Petőfi, Vasvári, Kossuth, Bathányi 's többek is jelentek meg sokféle alakban.

1871

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1871

Tudnivaló!

Jelen

,MAGYAR FORRADALOM NAPJAI'

czimü munka

12 füzetben jelenend meg, 12 arczképpel.

A' szöveget

NYÁRI ALBERT

irandja,

kit a' fiatalság nagy többséggel mint a' történetek szemtanuját és hű leíróját kiáltá ki; azért bizvást feltehető: hogy munkánk minden egyéb e' részben megjelent munkákat felülmulandja.

Ára egy-egy füzetnek 20 ezüst kr.

Előfizetés mind a' 12 füzetre csak 3 ft. 20 kr. pp.

Lehet-e még olcsóbbat kívánni?

Pártolást remélve

a' kiadó.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z20725350X

